

УДК 342.9

Жадан Є.В., кандидат наук з державного управління, докторант кафедри публічного права та приватного права  
(Університет митної справи та фінансів, м.Дніпро, Україна).

### ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Сучасний стан екології в Україні в умовах ведення активних бойових дій значно погіршився. До цього призводить накопичення відходів війни та виникнення технологічних аварій, спричинених пошкодженням підприємств під час обстрілів. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» визначає, що впровадження системи управління екологічними ризиками в усіх сферах національної економіки сприятиме запобіганню катастроф техногенного та екологічного характеру [1].

Аналіз функціонування системи еколого-економічних інструментів забезпечення сталого розвитку в країнах ЄС, зазначають Т.В. Пимоненко, Я. Ус, Д.В. Леус, С.М. Федина свідчить, що великого поширення набули адміністративно-правові та економічні інструменти регулювання природокористування та охорони навколишнього природного середовища. Вчені зазначають, що з результатів дослідження можна зробити висновок, що для країн ЄС характерним є поєднання різних методів екологічного регулювання. Це дозволяє країнам проводити комплексну екологоекономічну політику, яка охоплює усі сфери та рівні природокористування. У свою чергу, вважають науковці, в Україні практично відсутні ефективно діючі економічні механізми та інструменти природокористування. Так, менеджмент підприємств є еколого-незацікавленим, український бізнес майже не інвестує у сталий розвиток економіки, рівень екологічної культури суспільства низький. Як наслідок, знижуються темпи сталого розвитку, що спричиняє необхідність розробки та впровадження нових еколого-економічних інструментів, які б відповідали та враховували сучасні умови функціонування, наголошують вчені [2].

Проте, нові економіко-правові інструменти спрямовані на забезпечення екологічної політики, передумови їх запровадження і удосконалення визначені у Національній економічній стратегії на період до 2030 року [3]. Так цим документом передбачено необхідність впровадження в Україні сучасних, обґрунтованих та апробованих у міжнародній практиці принципів та механізму державної підтримки виробників, які посилюватимуть взаємну екологічну відповідальність усіх учасників відносин в агропромисловому комплексі; розроблення, сприяння впровадженню та запровадження моніторингу дотримання мінімальних екологічних стандартів у сільському господарстві; гармонізація норм у сфері стандартизації та сертифікації адаптація промислового виробництва до екологічних вимог; розвиток індустріальних парків, шляхом фінансування заходів, спрямованих на покращення екологічних, енергетичних та економічних показників їх функціонування, та запровадження моделі екоіндустріальних парків; забезпечення екологічності енергетичного сектору; досягнення чистої генерації енергії [3]. Таким чином на рівні постанови Кабінету Міністрів України закріплено необхідність впровадження у вітчизняну практику іноземного досвіду застосування економіко-правових інструментів забезпечення екологічної безпеки на регіональному рівні.

Для покращання охорони біорізноманіття і природи лісів у країнах Західної та Центральної Європи використовують фіскальні та фінансові інструменти (платежі,

податки і субсидії), наголошує П.І. Гаман [4, с. 24]. Платежі і податки безпосередньо збільшують затрати ресурсокористувачів і створюють стимули для обмеження використання ресурсів. В свою чергу, субсидії розширюють споживання сприятливих для навколишнього середовища продуктів і послуг. Еколого-економічною політикою окремих країн для регулювання рекреаційного природокористування передбачено застосування компенсаційних виплат [4, с. 24].

Ми підтримуємо думку П.І. Гамана, що екологічна політика зарубіжних країн в галузі стимулювання використання природних рекреаційних ресурсів базується на традиціях природокористування з пріоритетним забезпеченням соціальної рекреації і туризму. На наш погляд, при впровадженні окремих видів економіко-правових інструментів забезпечення екологічної безпеки в регіонах необхідно використовувати досвід зарубіжних країн. Водночас О. Савицький зазначає, що на сході та півдні України, де продовжуються бойові дії, масштаби руйнувань та утворення відходів неможливо повністю оцінити. Проте, вони будуть ще більшими в порівнянні з іншими районами [5]. Тому на сьогодні є актуальним питання розробки регіональних програм застосування економіко-правових інструментів забезпечення екологічної безпеки в окремих регіонах України, що враховуватимуть поточну ситуацію, що склалася.

### Перелік посилань

1. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року. Закон України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

2. Пімоненко Т.В., Ус Я., Леус Д.В., Федина С.М. Сучасні еколого-економічні інструменти забезпечення сталого розвитку. Вісник СумДУ. Серія «Економіка», № 2. 2017. С. 57-67. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/231761806.pdf>

3. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 3.03.2021. № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text>

4. Гаман П.І. Інструменти екологічної політики та їх вплив на рекреаційне природокористування. Агросвіт. №12. 2009. С. 21-25. URL: [http://www.agrosvit.info/pdf/12\\_2009/6.pdf](http://www.agrosvit.info/pdf/12_2009/6.pdf)

5. Савицький О. Україна зможе подолати сміттєву кризу. Що передбачає ухвалений Радою закон? Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/06/20/688345/>